

Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre

Vyhodnotenie činnosti a hospodárenia SDKSvN za rok 2014

1/ Priestorové podmienky, výstavba, rekonštrukcia:

SDKSvN disponuje priestormi o celkovej rozlohe 1430 metrov štvorcových, z toho 7279 v pomere k 10000 patrí SDKSvN a 2721 v pomere k 10 000 patrí DAB Nitra. Celá prevádzka SDKSvN sídli v budove na ul. 7. Pešieho pluku č. 1.

2/ Personálna oblasť

Počet zamestnancov : 42
z toho odborných : 30

U odborných kvalifikačná štruktúra:

VŠ - 13
Stredné odborné - 17

Pohyb pracovníkov:

-nástup : 0
- výstup: 2

3/ Finančné zabezpečenie

1/ Schválený rozpočet

r.2013	r.2014
574744,00 €	584744,00 €

2/ Rozpočet po zmenách

r. 2013	r. 2014
648838,37 €	652 461,40 €

3/ Prijmy

	r. 2013	r. 2014
Poplatky z predaja služieb	75563,21 €	76548,53 €
Úroky	4,96 €	4,44 €
Iné nedaňové príjmy	7932,60 €	8467,30 €
granty	3300,00 €	2200,00 €
Príjem z predaja hnuiteľného majetku-likvidácia kotolne		117,00 €
Nevyčerpané prostriedky z depozitného účtu	402,00 €	
Spolu	87202,77 €	87337,27 €

4/ Výdavky

	r.2013	r. 2014
61. mzdy	286077,00 €	304183,00 €
62. odvody	106532,26 €	113006,87 €
63.tovary a služby	256649,36 €	225558,61 €
64.bežné transfery	2878,13 €	3474,95 €
spolu	652136,75 €	646223,43 €

5/ Záväzky

r. 2013	r. 2014
9428,43	3795,61 €

6/ Pohľadávky

r. 2013	r. 2014
1666,40 €	5258,15 €

7/Kapitálový rozpočet**Schválený rozpočet**

r.2013	r.2014
0	0

Rozpočet po zmenách

r. 2013	r.2014
0	8432,40 €

Výdavky k 31.12.2014 za 63. tovary a služby

Cestovné náhrady	2320,07 €
Energie	31729,48 €
Telekomunikačné služby	5174,71 €
Interiérové vybavenie, výpočtová technika, telekom. technika, prevádzka zariadení	9283,86 €
Spotrebný materiál	25846,55 €
Knihy, časopisy	145,61 €
softvéry	0 €

reprezentačné	1163,85 €
Náklady spojené s dopravou	16942,19 €
Pracovné odevy, obuv a pomôcky	126,56 €
Nájomné	21,86 €
Opravy a údržba	5086,33 €
Školenia, kurzy	150,00 €
Služby - ubytovanie, stravovanie	6000,22 €
Náhrady (preventívne LP)	20,00 €
Propagácia	15578,40 €
Všeobecné a špeciálne služby	22056,55 €
Poplatky a odvody	10042,30 €
Stravovanie	16960,51 €
Ostatné poistné	6138,21 €
Prídel do sociálneho fondu	2840,94 €
Odmeny podľa autorského zákona	25675,00 €
Ostatné osobné náklady	20982,09 €
Dane a miestne poplatky	1266,44 €
Vyrovnanie kurzových rozdielov	6,88 €
Spolu	225558,61 €

4/Granty, nadácie, sponzorské príspevky

Inštitúcia/účel	Podprogram	žiadané	pridelené
Mesto Nitra			2200,00 €
Prehliadka divadiel a div. škôl V4		8000,00 €	2000,00 €
Literárna kaviareň PARANS		1500,00 €	200,00 €
Grantový systém MK SR			33139,00 €
Medovníkový domček	4.1.1	3000,00 €	1000,00 €
Dobrodružstvá Huckleberyho			
Finna	4.1.1	8000,00 €	4000,00 €
Prehliadka divadiel a div. škôl V4	4.1.1	40000,00 €	20000,00 €
Dogville	4.1.1	10000,00 €	3000,00 €
kultúrne poukazy	8. 2	1,00 €	5139,00 €
		na každý KP potvrdený P5	
spolu			35339,00 €

5/Členstvo v odborných organizáciách, spolková činnosť

Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre je členom ZO – regionálne vzdelávacie centrum samosprávy Nitra.

6/Spolupráca organizácie:

Slovensko: NOCR NITRA, Mesto Nitra, Divadelný ústav Bratislava, ZUŠ Rosinského Nitra, DAB Nitra, Bábkové divadlo Žilina, VŠMU Bratislava, Filmový klub Nitra, UNIMA Slovensko, ASSITEJ, Slovensko, Teatro Tatro, Nitra, Túlavé divadlo, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra, festival Dotyky a spojenia, Martin, Divadlo z Pasáže, Banská Bystrica, Medzinárodný festival Divadelná Nitra, KOS Nitra atď...

Zahraničie: Svetový kongres Assitej, Teatr Baj Pomorski Toruń Poľsko, DAMU Praha Česká republika, Theatre Matita, Slovinsko, Teatr Lalka Wroclaw, Poľsko, Teatr Lalka, Wroclaw, KBT Bialystok, AMU Varšava Poľsko, Divadlo Drak Hradec Králové Česká republika, Divadelní ústav Praha Česká republika, Divadlo Líšeň, Brno, Divadlo koňa a motora, Mesebolt Bábszínház Maďarsko, Medzinárodný festival divadla pre deti v Subotici, Univerzita Divadelného a Filmového Umenia, Budapešť, Theatre Studio Kompania, Budapešť

Premiéry:

- 1) Jakob a Wilhelm Grimmovci

Janko a Marienka (Medovníkový domček)

Dramatizácia: Ondrej Spišák a Veronika Gabčíková

Dramaturgia: Veronika Gabčíková

Scéna, kostýmy a bábky: Szilárd Boráros a.h.

Hudba: Eugen Gnoth

Réžia: Ondrej Spišák

Hrajú: Danica Hudáková, Rudo Kratochvíl, Milan Vojtela

Premiéra: 30. marec 2014 o 17.00 hod, Študovňa SDKSvN

Výtvarno - bábková inscenácie klasickej rozprávky „O perníkovej chalúpke“ pre deti od 3 rokov.

Počet predstavení inscenácie : 41

Počet divákov: 2613

Kapacita sály: 60

Návštevnosť: 100%

Tržba : 4327,90 €

- 2) Victor Hugo

Chrám Matky Božej v Paríži

Dramatizácia: Veronika Gabčíková a Jakub Nvota a.h.

Dramaturgia: Veronika Gabčíková

Scéna, kostýmy a bábky: Szilárd Boráros a.h.

Hudba: Andrej Kalinka a.h.

Réžia: Jakub Nvota a.h.

Hrajú: Andrea Ballayová, Radovan Hudec, Miloš Kusenda, Katarína Vargová Petrusová, Andrea Sabová, Roman Valkovič, Agáta Spišáková

Premiéra: 4. apríl 2014 o 19.00 hod., Štúdio Tatra SDKSvN

Inscenácia dramatizácie svetoznámeho klasického románu Victora Huga, vrcholného diela svetového romantizmu pre mladých ľudí od 14 rokov a dospelých.

Počet predstavení: 12

Počet divákov: 1142
Kapacita sály: 100
Návštevnosť: 95,1%
Tržba: 1877 €

Keď parížsky ľud vládne pódiumu

Chrám Matky Božej v Paríži v originálnom prevedení hercov zo Starého divadla Karola Spišáka v Nitre. Túto svojskú – úsmevnú i dojemnú, rojčivú i provokujúcu, bábkovú i činohernú – dramatizáciu románu Viktora Huga by ste si rozhodne nemali nechať ujsť.

autor: A. Patková

Fanúšikovia známeho diela mohli spracovanie v réžii Jakuba Nvotu vnímať ako „zradu“. Drobné úpravy a nezrovnalosti ich možno vyvádzali z miery. Tí, ktorí sa s knihami veľmi nekamarátia a o francúzskej klasike nemajú ani len poňatia, sa strácali. Ale tí, ktorí poznajú príbeh Quasimoda a Esmeraldy len zbežne, povedzme zo školských lavíc, si prišli na svoje.

Dokonale vykreslenie francúzskeho ľudu pobavilo snáď každého. Bravúrny herecký výkon Agáty Spišákovej divákom len tak ľahko z pamäti nevymizne.

A ďalšie postavy. Notre Damme (Andrea Ballayová). Ó, áno, kostým Chrámu a jeho stvárnenie. Zvrátenosť a amorálnosť tohto svätého miesta – ohromný paradox. Kňaz Frollo, navonok cnostný a príkladný veriaci, vo vnútri však zákerný a skazený. Biedny, odpudivý Quasimodo (Radovan Hudec) s dušou nevinného dieťaťa. Harmónia kontrastov romantizmu bola viditeľná i v tejto inscenácii.

Kde sa však podela Esmeraldina živosť, divokosť, jej cigánsky temperament? A čo s nevyrovnanosťou charakteru Quasimoda? Katarína Vargová Petrusová, ktorá prepožičala telo postave Esmeraldy, sa zdala príliš meravá a strohá, priam znudená. Quasimodo sprvoti nebol schopný vydať ani hlásku. Neskôr len nesúvisle a prihlúplo bľabotal, no nakoniec podal monológ hodný filozofa. Bol síce hluchý, ale nie nemý. Bol síce mrzák, ale nie hlupák. Bol síce vnímavý a ako tak bystrý, ale rozhodne nebol rétor. Phoebus – hrdina značne sa podieľajúci na deji. Avšak v podaní Andrey Sabovej sa javil ako postava vedľajšia, menej výrazná. Síce ho ostatní účinkujúci sčasti zatienili a nedostalo sa mu toľko priestoru na získanie si publika, jeho samofúbosť a pokrivený charakter boli zjavné.

Rovnako, ako aj v prípade Frollo, o ktorého zvrhlosti a falošnosti nás herecký výkon Romana Valkoviča absolútne presvedčil. A básnik Pierre Gringoire v tele Miloša Kusendu? Smiešne individuum, i keď vcelku sympatické svojím správaním a konaním. Zrejme vďaka tomu, že robil ľudské chyby a predvádzal komické výstupy. Reakcie divákov boli na vzhliadnuté predstavenie sa po skončení rôzne. „Hneď na začiatku sa mi páčilo, že sa všetko neodohrávalo len v jednej miestnosti,“ uvádza staršia účastníčka. Myšlienku vtipného pozvania na oslavu sviatku bláznov pred divadelnej sály si pochvaľovali viacerí. „Naozaj originálny spôsob predohry a vtiahnutia divákov do deja. No najviac ma uchvátil excelentne stvárněný dav ľudí v podaní jednej osoby,“ vysvetľuje s oduševnením ďalší divák.

Celkové názory na dielo boli veľmi pozitívne. Našli sa však i výnimky. „Príbeh románu bol v podstate vypovedaný, až na pár detailov, hoci niekedy dosť podstatných. Mám na mysli hlavne záver, Quasimodovu samovraždu. Predstavenie by som odporučila skôr študentom, ktorí sú leniví čítať, keďže je to ešte stále povinné čítanie, aby mali aspoň zhruba prehľad o príbehu a hlavných postavách. Konzervatívni milovníci francúzskeho umenia, filozofie a literatúry, ako som ja, to ale budú považovať za brak,“ s miernym rozhorčením vykladá mladá študentka. Názory na toto predstavenie sú síce rôzne, no lepšie než sto ráz počuť, je raz vidieť. Stretneme sa na najbližšej repríze.

3) Lars von Trier

Dogville

Dramatizácia: Christian Lollike

Dramaturgia a úprava dialógov: Veronika Gabčíková

Scéna a kostýmy: Karel Czech

Hudba: Jindřich Čížek a.h.
Kostýmy: Adriana Černá a.h.
Réžia: Šimon Spišák

Hrajú: Andrea Ballayová/Katarína Vargová Petrusová, Radovan Hudec, Roman Valkovič,
Rudo Kratochvíl, Miloš Kusenda, Agáta Spišáková, Oľga Schrameková, Andrea Sabová, Lucia
Korená, Danica Hudáková, Milan Vojtela, Ján Hrmo a.h., Jakub Jánsky a.h.

19. a 20. Jún 2014 o 19.00 hod., Štúdio Tatra SDKSvN

Divadelná adaptácia svetoznámeho filmu dánskeho filmového režiséra Larsa von Triera, jedného
zo zakladateľov filmového hnutia Dogma 95 o zle v človeku a mechanizmoch jeho aktivizácie pre
mladých ľudí od 15 rokov a dospelých.

Počet predstavení: 7

Počet divákov: 672

Kapacita: 100

Návštevnosť: 96%

Recenzia: Tenká hranica medzi dobrom a zlom

#Nitra #divadelná recenzia #Dogville

Miroslav Ballay, divadelný publicista | 13.07.2014 05:00

Tvorcovia Starého divadla Karola Spišáka v Nitre siahli po filmovom diele dánskeho
režiséra Larsa von Triera v divadelnej adaptácii Christiana Lollikea. Zámer preniesť
divadelnú adaptáciu filmu Dogville zjavne priniesol svoje ovocie. Silný príbeh o
stelesnení zla sa premietol do formálne čistej roviny podania.

Aj v inscenácii Dogville sa postava tajomnej Grace (Katarína Vargová Petrusová/ Andrea
Ballayová) náhle ocitá v ospanlivom mestečku plného nedôverčivých a hlavne
pokryteckých figúrok. Uteká nevedno pred čím a pred kým, resp. tento motív zahmlieva.
Svoj status utečenky zväčša kompenzuje nezvyklou dobrotou, doslova psou vernosťou
voči jednoduchým a sčasti obmedzeným obyvateľom. Ich zdanlivá kresťanská láska ku
Grace sa postupne premieňa na obludný rozmer ľudskej zloby.

Istotne prekvapí, že režisér Šimon Spišák zvolil namiesto ilustrácie účelnú divadelnú
skratku bez prílišného zveličenia drastickosti. Konceptiu inscenácie postavil na tenkej
hranici medzi dobrom a zlom. Výsledkom sa stala civilnosť hereckej zložky v striedmom,
sčasti komentovanom hraní s minimom emocionálneho vyjadrenia. Herci viac vynikli
v subtilných aranžmánoch či prekvapivých mizanscénach. Spišák schválne komponoval
inscenáciu v náznakoch. Jednoducho netlačil zbytočne na pílu v zobrazovaní tematiky
zla. Na scéne sa vyskytli biblické motívy jablka v kontexte ročných období či asociatívne
zvuky kostolného zvona pripomínajúceho ľudskú pominuteľnosť a hriešnosť atď.

Ani scénograf Karel Czech paradoxne nestavil na naturalistickú strunu predlohy. Skôr sa sústredil na tajuplnú abstraktnosť relatívne prázdneho priestoru s ojedinelým svetelným dizajnom. Stačil mu neutrálny priestor s baletizolom, ôsmimi posúvacími kvádrami a zadnou stenou s lešením. Táto minimalistická scéna v jednotiacej čiernej farebnosti výrazne podčiarkla zosilnenú negatívnu obyvateľov mestečka. Motív kľúčiaceho zla, rozhojneného nečakaným príchodom záhadnej Grace, sa vystupňoval najmä v katarznom závere masakry.

Rafinovaným kontrapunktom k úspornej, minimalistickej scéne sa stala osobitá hudobná zložka. Hudobný skladateľ Jindřich Čížek koloroval jednotlivé scény fragmentmi hudobných motívov. Často tvorili protiklady k dramaticky vypätým situáciám, čo paradoxne stupňovalo zážitkovosť a imaginatívnosť (najmä záverečná pieseň Arogant blues v podaní Grace).

4) Roark Bradford
Kedy budú Vianoce?

Dramatizácia: Šimon Spišák a Veronika Gabčíková

Scéna a kostýmy: Karel Czech

Hudobná spolupráca: Eugen Gnoth a.h.

Réžia: Šimon Spišák

Premiéra: 24. októbra 2014 o 18.00hod. vo Veľkej sále SDKSvN

Vtipno-múdra rozprávka pre deti a dospelých na motívy knihy Roarka Bradforda – Černošský Pán Boh a páni Izraeliti, ktorá vám odpovie na otázky: Ako Pán Boh stvoril svet...Ako Adam o raj prišiel...Ako Noe potopu sveta prežil...Ako Jonáš pravdu našiel...a o tom, kedy sú naozaj, a keď hovorím naozaj, tak myslím naozaj, Vianoce. Pre deti od 4 rokov.

Počet predstavení: 11

Počet divákov: 2437

Kapacita: 250

Návštevnosť: 97,48%

Tržba: 3011,30

5) Mark Twain
Huckleberry Finn

Scenár : Michal Hába a.h. a Šimon Spišák

Dramaturgia: Veronika Gabčíková

Hudba: Jindřich Čížek a.h.

Výtvarné riešenie inscenácie: Karel Czech

Kostýmy: Adriana Černá a.h.

Réžia: Michal Hába a.h.

Hrajú: Šimon Spišák, Rudo Kratochvíl, Andrea Ballayová, Agáta Spišáková, Radovan Hudec, Ivan Gontko
Slovenská premiéra inscenácie na motívy svetoznámej knihy Marka Twaina Dobrodružstvá Huckleberryho Finna pre deti od 13 rokov.

Premiéra: 19. decembra 2014 o 19.00 hod.

Počet predstavení: 1

Počet divákov: 200

Kapacita: 200

Návštevnosť: 100 – na pozvánky

Zdanlivo kontroverzný Huckleberry Finn

Publikované dňa: 23 Dec 2014

Autor: Miroslav Ballay, divadelný publicista

Slovenská premiéra inscenácie na motívy celosvetovo známeho amerického románu Marka Twaina Dobrodružstvá Huckleberryho Finna predstavovala odvážny a v mnohom netradičný počin. Dramaturgička Veronika Gabčíková opätovne nadviazala na dlhodobú a súvislejšiu líniu uvádzania literárnych diel a ich javiskových adaptácií. Česko-slovenský inscenačný tím (režisér, scénograf, kostýmová výtvarníčka a hudobný skladateľ českej národnosti) netradične autorsky aktualizoval románový príbeh z čias 19. storočia v USA.

Mladý hosťujúci režisér Michal Hába a. h., doktorand na KALD DAMU v Prahe, k nemu zaujal svojráznejší postoj. Z románu ponechal motív putovania Huckleberryho a černocha Jima po rieke Mississippi. Prítomná tematika rasizmu sa ukázala nanajvýš aktuálna a kontroverzne vystúpila do popredia v základnom inscenačnom zámere tvorcov. Režisér vyzdvihol i niektoré doteraz pálčivo existujúce prejavy akéhokoľvek zaobchádzania s minoritou do neraz prierazne vypuklej explicitnosti.

Mohli by sme povedať, že inscenácia Huckleberry Finn bola v mnohom krutá, cynická i civilne akcentovaná. Objavili sa v nej aktuálne odkazy napríklad na súčasného amerického prezidenta, citácie zombie filmov, príp. interné fóry tvorcov na seba samých, ktoré nemuseli diváci často pochopiť. Jadrnú krutosť režisér sčasti zjemňoval najmä odtabuizovaním procesu inscenovania. Hlavný protagonista Huckleberry Finn (Šimon Spišák) sa v takomto prístupe de facto nestotožňoval s reálnou situáciou. Tým, že napríklad postriekal scénu kečupom ako z akčného thrilleru a okomentoval čo sa práve udeje, komicky zmiernil drastickosť nasledujúcej, demonštračne predvedenej akcie a pod. Režisér, podobne ako v jeho predchádzajúcich inscenáciách v Divadle koňa a motora, príp. Lachende Bestien, aj v tejto jasne prejavil jeho vlastnými slovami: „...ironizujúce odmietnutie metafory na javisku...“

Už od začiatku bolo divákovi viac než zrejmé, že sa na javisku zreteľne porušila ilúzia hrania, predstavovania minimálne tradičným spôsobom. Postava Jima (Rudo Kratochvíl) s nalíčenou tvárou na čierne ako Othelo parodicky predostrel s marionetami základný dejový rámec, aby vzápätí bábký odhodil a nastolil iný princíp „hrania“. Herci a herečky stvárnili postavy príbehu z románu výlučne civilným, alebo schválne hyperbolizovaným spôsobom. V tom spočívala inakosť, odlišnosť v herectve. Inými slovami povedané, využívali dobre osvedčený scudzovací efekt. Vďaka nemu vznikali na scéne ojedinelé situácie tohto hereckého (ne)hrania, založeného na vlastnom autorskom komentovaní svojho konania s odkrytými scénickými prestavbami i často využívanou videoprojekciou. Nevšedne využité divadelné postupy pochopiteľne viedli k osobitým hereckým výkonom. Z nich zaujal paradoxne autentický neherec Šimon Spišák v úlohe Huckleberry Finn s typickou živlosťou, pochabosťou, výstrednosťou. Rovnako i Radovan Hudec, Agáta Spišáková, Andrea Ballayová, Rudo Kratochvíl, Ivan Gontko pristúpili k tomuto často antiiluzijnému herectvu invenčne a dokázali priniesť čosi neočakávané.

Je pochopiteľné, že zvolený divadelný postup dovoľoval v zdanlivo voľnej štruktúre i prvky náhody, improvizácie, zjavnej nedokončenej podobe výtvarnej realizácie, „dotvárajúcej“ sa rovno pred očami divákov. Zdanlivo voľná štruktúra však mala svoje pevné pravidlá (kostýmová precíznosť v duchu 19. storočia, herecká vynaliezavosť i presnosť načasovania jednotlivých akcií na scéne a pod.) predsa len boli fixovanou formou. Netradičný inscenačný princíp prekypoval množstvom nápadov, scénografických prekvapení (napríklad nečakane spúšťajúci sa krucifix na scénu), skečov, hravých akcií atď. Dokonca aj scénická hudba nemala v žiadnom prípade atribúty ilustrácie. Často sa objavovala vo forme autentickej reprodukcie v protikladom kontrapunkte, niekedy vo forme songov, či vo forme nečakaného intermezza. Rovnako aj výtvarné riešenie scény rátať s odkrytím celého javiskového zákulisia, príp. rozšíreného hracieho priestoru neraz i do priestoru hľadiska ako takého.

M. Hába v žiadnom prípade nestavil na pietnom inscenovaní románovej predlohy Marka Twaina. Snažil sa úpenlivo vytvoriť svižné a predovšetkým aktuálne autorské dielo, ktoré konvenovalo najmä mladému divákovi a drsnou dávkou kontroverzie iritovalo so stále rezonujúcimi, súdobými atavizmami neznášanlivosti a intolerancie.

Miroslav Ballay
divadelný publicista

9. – 11. jún 2014

16. ročník medzinárodnej prehliadky divadiel a divadelných škôl krajín V4 – Stretnutie, Setkání, Spotkanie, Találkozás

Festival z dôvodov nedostatku finančných prostriedkov síce trval iba 3 dni, ale počas týchto sa uskutočnilo 20 predstavení, 3 odborné diskusie a 2 koncerty. Celkovo sa prehliadky zúčastnilo cca 160 mladých a dospelých umelcov zo Slovenska, Českej republiky, Poľska, Maďarska, Ukrajiny, Slovinska a Švédska. Festival sprevádzala výstava mladej inšpiratívnej výtvarníčky Soni Bellerovej. Produkcie boli venované divákovi od 3 do 100 rokov a návštevnosť bola opäť viac ako 100%. Kapacita hracích priestorov tak bola opäť nedostatočná.

Nitrianska V4 po 16. krát alebo Bábky aj alternatíva

Festival Starého divadla Karola Spišáka v Nitre s dlhým názvom *Stretnutie, Setkání, Spotkanie, Találkozás* (alebo jednoducho festival V4 – ako ho všetci voláme) je jedným z mála svojho druhu. Priamoúmerne spája inscenácie, ktoré vznikli v študentskom prostredí s inscenáciami profesionálnych divadiel a zároveň popri rýdzo bábkových predstaveniach objavuje nové alternatívne formy. Z roka na rok sa teda organizátori snažia priniesť to najlepšie bábkové, resp. určitým spôsobom alternatívne ale najmä originálne divadlo z krajín Višegrádskej štvorky pre malých i veľkých divákov. A inak to nebolo ani na šestnástom Stretnutí.

Domácia scéna – dvakrát a celkom inak

Otváracím predstavením festivalu sa stali *Tri prasiatka* domovského Starého divadla Karola Spišáka. Režisér i autor scenára Šimon Spišák inscenáciu koncipoval ako vtipnú a originálnu rozprávku nielen pre deti s mnohými modernými a aktualizáčnymi prvkami, ktoré však nepôsobili tak nehomogénne ako sa to pri spracovávaní týchto obligatórne známych rozprávok stáva. Práve naopak, pôsobili sviežo a vtipne, dokonca i pre dospelú časť publika – napríklad pri narážke na náš verejný život, keď zajac na podporu svojej kandidatúry rozdáva zvieratám z lesa kukuricu zadarmo. Tvorcovia pracovali s celým priestorom Štúdia Tatra a pôvodný hrací priestor sa z arény (okolo ktorej na lavičkách a vankúšoch sedia diváci) postupne presúval aj do ďalších javiskových sfér. Čo umožnilo aj väčšiu interakciu s divákom a jeho priame vtiahnutie do príbehu i akcie (deti pomáhajú stavať prasiatkam ich domčeky a podobne). Scénografia (Karel Czech) bola navyše hravá a imaginatívna, v predstavení sa objavil napríklad starý kontajner, ktorý prasiatkam slúžil ako komora, či dokonca ako auto. Dôležitým

prvkom bolo aj biele plátno, ktoré využívali v niekoľkých rôznych plánoch – pri tieňohrách, alebo oddelení dvoch rôznych hracích priestorov (vpredu vidíme prasiatka a za nasvietenou plachtou vlka na motorke) či pri videoprojekcii – keď vlk uteká pred políciou, chce sa skrýť v dome prasiatok a tie to celé sledujú na plátne ako reportérsky príspevok v televíznych novinách. *Tri prasiatka* sú teda pútavé nielen moderným a zábavným poňatím klasickej rozprávky, ale aj príťažlivým scénickým spracovaním. Aj v tejto inscenácii sa navyše objavuje dramaturgia Starého divadla na tému odlišnosti a rôznych foriem zla (ako je to napríklad v *Draculovi*) ako i morálny odkaz, že nie každý, kto je iný, musí byť nutne náš nepriateľ, práve naopak – to pravé zlo sa väčšinou skrýva za peknými gestami. A napohľad zlý vlk je tak napokon len osamelý rockový spevák, ktorý túži po priateľstve a pochopení. Treba však podotknúť, že *Tri prasiatka* by neboli tak vtipné a originálne, bez hlavných predstaviteľiek Buca, Puca a Muca (A Ballayová, K. Vargová Petrusová a A. Spišáková), ktoré spolu so živou kapelou Dunčovia and Happy Cocks dodávajú predstaveniu ten správny šmrnc a ráz.

Čo priniesla VŠMU

Už tradičnou súčasťou hlavného programu festivalu je aj tvorba Katedry bábkarskej tvorby (KBT) Vysokej školy múzických umení. Tentokrát na festival priniesli osem rôznorodých kusov – od autorských projektov študentov štvrtého ročníka, cez predstavenia pre deti až po absolventské projekty posledného ročníka – a práve tie sú dôkazom, že na KBT je okrem iného aj stúpajúca tendencia alternatívnych prístupov k tvorbe. V inscenácii *Čierne mlieko alebo Kedy ide vlak* pod vedením Adriany Kubištovej Máčikovej predstavil absolventský ročník bábkarskej tvorby podivný príbeh dvoch ešte podivnejších manželov – predajcov hriankovačov, ktorý dopĺňala znôžka rovnako čudných postavičiek a nanajvýš nepravdepodobných situácií. Počas čakania na jeden vlak zrazu vzniká bizarný kolotoč plný čierneho humoru. V druhej inscenácii toho istého ročníka – *Ja, Don Quiote!* priniesli tvorcovia autorské pohľady na tému hrdinstva, inakosti, priateľstva i rôznych podob lasky. Nešlo teda o krkolomný prepis jedného z najväčších románov našich literárnych dejín, ale skôr o variáciu na nekonečnú tému „donkichotstva“ a jeho neustáleho odsudzovania vonkajším svetom. Za zvukov originálnej hudobnej skupiny La Mančaft (zloženej ako inak zo všetkých účinkujúcich) si každý z bábkohercov rozohrával svoj príbeh, svojho vlastného Dona Quiota. Či už to bolo dievča, ktoré chcelo byť tanečnicou, ale bálo sa ísť za svojim snom, alebo chlapec, ktorý túžil po láske, aj keby jeho pravou mala byť žaba. Každý zo šiestich Donov Quiotov bojoval proti vlastným i cudzím veterným mlynom, ale za to s hravosťou, hudobnosťou a najmä originálnou výtvarnosťou. Scénografický koncept (Dorota Sykoriaková) tvorilo množstvo kníh, ktoré boli poukladané na scéne (najmä v okolí kapely La Mančaft), alebo ich herci najrôznejšími spôsobmi využívali pri svojich jednotlivých etudách. Osobitosť sa prejavila aj v rôznorodosti bábok, ktoré boli všetky vyrobené z papiera, resp. zo stránok kníh – napríklad papierová žabka, ktorá sa zväčšuje až postupne prerastie herca (ďalšia z herečiek má v tej chvíli na hlave repliku veľkej papierovej žaby), či drobná a krehko pôsobiaca bábka malej tanečnice a pod. Kde nebola bábka, tam zasa nasledovalo animovanie samotného papierového materiálu, ktorý bol teda na maximum využitý. Absolventský ročník (Lukáš Tandara, Andrej Sisák, Miroslav Mihálek, Kristína Mackovčáková, Miriam Ryšavá, Jakub Lužina, Táňa Mravcová) oboma inscenáciami jednoznačne preukázal osobitosť, autorský prístup, zmysel pre hudobnosť a prácu s bábkami ako i s alternatívnymi formami divadla.

Popri inscenácii pre deti *Vtákoviny*, kde tretí ročník KBT rozpráva príbeh o hľadaní priateľstva pri čom využíva prácu s rôznymi druhmi bábok, sa na festivale objavila aj rozprávka o najmenších hrdinoch *Janko Hraško, Palculienka* či vtipná pohybová etuda najmladších bábkarov *Len nech je to zdravé*. Inscenácia *Jánošík? Jánošík! Jánošík*. v réžii Lukáša Pavlikovského sa pokúsila priniesť nový pohľad na text Jozefa Mokoša, ktorý pred niekoľkými rokmi odpremiérovalo aj Staré divadlo Karola Spišáka (v réžii Ondreja Spišáka). Bohužiaľ, tento nový Jánošík bol len slabým odvarom pôvodnej inscenácie Starého divadla a držalo ho (i divákov) pri živote len energické herectvo štvrtého ročníka KBT. Mimo hlavného programu bol do festivalu zaradený aj autorský projekt herca rovnakého ročníka, Petra Tilajčika, pod názvom *Cholstomer*. Monodráma na motívy Tolstého poviedky je o inakosti, ránach osudu ale aj sile, vytrvalosti, oddanosti a láske. Prostredníctvom autentického herectva, využitím

svojich fyzických daností i schopnosti pretransformovať sa do ďalších postáv, ktoré predstavovali miniatúrne bábky, sa Petrovi Tilajčíkovi podarilo nielen vyjadriť spomínané témy, ale vložiť do predstavenia skutočnú emóciu i kus seba samého. Sám sa stal koňom, ktorého príbeh rozprával – naberal na sile, aby napokon zostal nahý až na kosť (čo ilustrovalo vrstvenie oblečenia a neskôr jeho postupné vyzliekanie sa až kým herec nezostal takmer nahý len opásaný koženou konštrukciou pripomínajúcou kostru koňa). Jediným ale za to dôležitým partnerom bola hercovi v tejto citlivej monodráme špecifická a premyslená výtvarná stránka (Ivana Macková) – od jednoduchej ale účelnej scénografie a spomínaných kostýmov cez bábky (miniatúrne hlavičky s desivo-komickým výrazom), až po svetelný dizajn, ktorý Cholstomera raz mysticky zahaľoval inokedy prudko osvetľoval.

Česká alternatívna vlna

Katedra alternatívneho a bábkového divadla pražskej DAMU sa tento rok na festivale odprezentovala dvomi originálnymi divadelnými produkciami. Zbierku experimentálnej poézie Václava Havla *Antikódy* zinscenoval režisér Jiří Adámek neradičným spôsobom, ktorý sa však zdá byť tým jediným možným a správnym ako na tento text a zároveň na našu (československú) minulosť nazerať. Využitím hudobno-divadelnej formy Voice-bandu vzniká priamo pred našimi očami koláž grafických básní, zložených z viet, ktoré sa postupne rozpadávajú na slová, slabiky a písmená a zostávajú len akousi na prvý pohľad banálnou a veselou hrou s jazykom. Zároveň však ale vzniká aj jemne absurdný a pri tom tak zrejmý pohľad na drsné päťdesiate, zlaté šesťdesiate a šedé sedemdesiate roky československého národa. Bez zbytočnej moralizácie, či historickej faktografie, ale prostredníctvom vtipnej a príťažlivej formy, ktorá stojí na precíznych základoch a disciplinovanom prevedení sa ponárame do dobovej atmosféry, do pocitov našich rodičov a starých rodičov. Bez toho, aby sme boli citovo vydieraní, sledujeme za jedným stolom osem mladých hercov, ktorí sa vtipne pohrávajú nielen so slovami, ale i s nekonečnými asociáciami a dobovými odkazmi. A to všetko len využitím svojich hlasových možností, zvukov písacieho stroja a minimalistickej ale efektnej práce s mimikou.

Druhou dávkou originálnej divadelnej formy z produkcie DAMU bol *J. Sinclair: Umenie braku on air*. Ako je zrejmé z názvu Petra Tejnoro (autorka scenára i režisérka) sa spolu so študentmi pokúsila netradičným spôsobom spracovať brakovú literatúru. Vo výsledku vznikla live predvádzaná rozhlasová hra, ktorá bola akýmsi sci-fi akčným dobrodružným hororom s prvkami romance. Zároveň však išlo o veľmi špecifický javiskový tvar, ktorý si veľmi inteligentným a trefným spôsobom robil srandu z brakovej literatúry i sám zo seba. Táto bizarná rozhlasová hra o Johnovi Sinclairovi, lovcovi démonov a jeho odvážnych priateľoch vznikala priamo pred našimi očami a to so všetkými priznanými trikmi. A čo viac i s určitou dávkou divadelnosti – herci na seba reagovali aj prostredníctvom výrazových prostriedkov ako sú gestá či mimika, zároveň využívali nielen akustické ale i vizuálne triky (príznačné kostýmy, čierne šošovky, či umelú krv). Svojou bizarnou atmosférou, cynickými hrdinami a detektívnou zápletkou táto divadelná rozhlasová hra pripomínala istým spôsobom dokonca žáner film noir, otáza len je, či tento tvar nie je príťažlivý skôr preto, že je to niečo nové a prekvapivé. Je však evidentné, že herci si toto štylizované herectvo užívali a rovnako tak to bolo i na diváckej strane.

Čo sa týka profesionálneho českého divadla, tento rok sa na festivale predstavilo brnenské Divadlo Líšeň s dokumentárnou čiernou komédiou *Putin lyžuje*. Na motívy denníka zavraždenej ruskej novinárky Anny Politkovskej (ktorý vyšiel aj knižne) vznikla inscenácia o nástupe Putina k moci a jeho obetiach, v ktorej tvorcovia prinášajú informácie a pohľady, ktoré viacerým z nás dodnes neboli známe. Tieto mrazivé a hrozné fakty prezentujú výsostne zábavnou a sarkastickou formou, ktorá sa však zo skutočnosti nevysmieva, ale práve naopak zobrazuje ju v odľahčenej zveličenej podobe a prináša tak silu kontrastu, ktorá je ešte mrazivejšia. K bábke Putina, ktorý najskôr vystrčí jednu nôžku, potom dve a tri až sa z neho stáva doslova chobotnica prilietajú ako sudičky bábky Stalina a Lenina – aby mu odovzdali rady a životné múdrosti. Už táto úvodná scéna v divadelnom šapite napovedala v akej atmosfére sa bude odohrávať celé predstavenie, počas ktorého permanentne prichádzali slzy cez smiech.

Zvyšok alebo Od Brechta po Méliésa

Medzi ďalšie zaujímavé predstavenia hlavného festivalového programu, ktoré doposiaľ neboli spomínané patrí určite Brechtov *Dobrý človek zo Sečuanu*, ktorý bol v prevedení bansko-bystrického Divadla z Pasáže skutočným epickým divadlom – od postavy komentátora, cez hudobné výstupy, vstupovanie do deja až po dokonalé odosobnenie sa od postavy. Režisér Šimon Spišák hru výrazne skrátil a doslova ušil na mieru hercom z Divadla z pasáže, ktorých výkony boli skutočne nezabudnuteľné. Zaujímavý a vtipný pohľad na bábkové divadlo priniesol slovinsko-český komediant Matija Solce so svojim Divadlom Matita v dvoch mini kusoch. Jeho produkcie sa vždy vyznačujú originálnymi typmi bábok (ktoré sú vyrobené z najrôznejšieho materiálu, alebo ich tvoria už existujúce predmety), bláznivými príbehmi a čistým humorom. Maďarské divadlo Mesebolt Bábszínház zasa vytvorilo veselý bábkový cirkus plný imaginácie pod názvom *Cirkus Dobronka*. Nové tendencie v divadle pre deti prezentovalo Vroclavské bábkové divadlo v intermediálnej inscenácii *Fľak* o dievčatku, ktoré čarodejnica premení ako inak na fľak. Pri forme takéhoto úzkeho prepojenia divadla s novými médiami sa však naskytá otázka, ako prámu detskí diváci divadlo, ktoré je skôr sériou rôznych druhov videoprojekcií a svetelných efektov s minimom tradičných divadelných prvkov, resp. kde je tá hranica, kedy sú nové média využité na ozvláštnenie divadla a kedy samotné divadlo celkom pohltia. Predstavením na pomedzí filmu a divadla bol aj *Posledný trik Georgesa Méliésa* českého Divadla Drak, ktoré spočiatku zaujalo námetom, groteskným štylizovaným herectvom i kúzelníckymi trikmi, postupne však doplatilo na retardujúci temporytmus, stále sa opakujúce motívy a prílišnú popisnosť.

Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre teda už po šestnástykrát prinieslo reprezentatívne divadelné kusy bábkového divadla krajín V4 – od tých odvážnych študentských cez tradičné i celkom modernistické profesionálne inscenácie a od bábkového divadla, na ktoré sme zvyknutí až po jeho rôzne alternatívne formy. Atmosféra bola už tradične neformálna, festivalová a dýchala tvorivosťou a inšpiráciami. Pretože nielen predstavenia hlavného programu, ale i spoznávanie nových divadelných tendencií, atmosféra, koncerty a tvorivá platforma, ktorá na festivale prirodzene vzniká sú dôvody, prečo sa i ľudia mimo bábkového divadla na „véštvorku“ každoročne vracajú.

Katarína Cvečková

Január – December 2014

Filmový klub Tatra – Každý pondelok a utorok o 18,00 a 19.30 hod.

Počet projekcií : 104

Počet divákov: 4702

Január – December 2014

Predstavenia pre mladých a dospelých divákov – každú stredu a každý druhý piatok v mesiaci o 19.00hod, počet predstavení: 45

Január – December 2014

Galéria Foyer : 5 výstav

Rok 2014

*Počet predstavení odohratých doma: **212**

*Počet predstavení odohratých na zázrade: **6**

*Spolu súbor SDKSvN odohral **218** predstavení pre **25 287** divákov

Počet inscenácií na repertoári v roku 2014:

Kategória A – pre deti od 3 rokov: 8 inscenácií

Kategória B – pre prvý stupeň základných škôl: 7 inscenácií

Kategória C – pre druhý stupeň základných škôl od 13 rokov: 3 inscenácie

Kategória D – pre mladých ľudí od 15 rokov a dospelých: 6 inscenácií

Kategória E – pre dospelých : 3 inscenácie

7/Získané ocenenia:

Svetový kongres ASITEJ vo Varšave (inscenácia Palculienka, réžia: I. Martinka)

Medzinárodný festival európskych regiónov v Hradci Králové (inscenácia Tri prasiatka, réžia: Š.Spišák),

Festival slovenských divadiel Dotyky a Spojenia v Martine (inscenácia Tri prasiatka, réžia: Š. Spišák)

Medzinárodný festival Divadelný Nitra (inscenácia Dogville, réžia: Š. Spišák)

8/ Počítačové vybavenie:

Vďaka dotácií VÚC veľmi dobré.

Vypracovala: Veronika Gabčíková, poverená riaditeľka SDKSvN

Schválila: Veronika Gabčíková, poverená riaditeľka SDKSvN

Nitra, dňa 23. 1. 2015

